

med de andre Stænder — tror jeg, at det vel er værd at bringe et Offer igen for at fjerne dette Mærke. Jeg tillod mig i 1894 under Behandlingen af Lovforslaget om frivillig Tiendeafløsning at bruge et Udtryk, som jeg tror ikke den Gang faldt i særlig god Jord, og jeg skal ikke nu fastholde eller gentage det, uagtet jeg tror, at det var karakteriserende for den hele Tilstand. Jeg sagde nemlig den Gang — jeg gentager det ikke, men citerer blot — at man skulde hæve det sidste „Trællemærke“, der hviler paa Bondejord, og det kan jo ikke nægtes, at der er endnu denne store Forskel mellem fri og ufri Jord, som Tienden bevirker.

Efter denne Udvikling af min Stilling vil man vide, at jeg blandt de foregaaende Talere nærmest maa slutte mig til det meget ærede 6te Medlem for 6te Kreds (Ahlefeldt-Laurvig), om jeg end maa tage mine Forbehold paa visse Omraader af hans Udtalelser, thi uagtet jeg ser lige saa sympatetisk paa en Tiendeafløsning som han, kan det nok være, at jeg vilde finde, at et saa stort Offer, som her forlanges af Statskassen, ikke kan anses for forsvarligt. Jeg tror, at der paa det Punkt maa gøres en Forandring. Men disse Enkeltheder skal jeg ikke indlade mig paa; jeg tror, at de rolig kunne overlades til det Udvalg, som selvfølgelig vil blive nedsat. Jeg slutter derfor med at bede hele Tinget og særlig det eventuelle Udvalg om at give dette Lovforslag en virkelig velvillig Behandling.

Johansen: Naar jeg har skullet tage Stilling til dette Lovforslag, frembød der sig for mig først det Spørgsmaal: er der nu Trang til at lovgive paa det Omraade, som det foreliggende Lovforslag angaar? Jeg har da maattet erkende, at Tiendebyrden er en tung og haard Byrde, der i lang Tid har hvilet paa dansk Bondejord, og at det er rigtigt, at den bliver afløst under saadanne Vilkaar, at det virkelig kan blive en Støtte for Bondestanden. Det er jo en Tanke, der ikke er kommen op i den nyere Tid, at det er en tung Byrde. Man ser jo, at allerede i Slutningen af forrige Aarhundrede, i den store Reformperiode, havde de ledende Statsmænd ogsaa den Følelse, at der burde gøres noget, hvorfor man lod udkomme en kgl. Forordning, der gik ud paa at afløse Ydelse af Tiende i Kærven til Tiendeydelse i Korn. Det viser, at der var en Følelse af, at denne Afgift hvilede tungt, og at det gjaldt om at lette den. Efter denne Forordning skulde Afløsningen foregaa ad Frivillig-

hedens Vej, og der har jo ogsaa her i Dag adskillige Gange været slaaet paa, at det var den rette Maade; men det viste sig den Gang, at det ikke vilde gaa, ligesom det ogsaa har vist sig med den Lov, som vi fik i 1894, at den heller ikke førte til noget større Resultat ad Frivillighedens Vej. Man blev imidlertid ikke staaende derved, der var ikke Ro. I 1810 kom der saa en Forordning, der fuldstændig ophævede alle de tidligere Forordninger om Tiendens Ydelse. Ved den sloges der saa tre Ting fast, for det første, hvilken Jord der skulde yde Tienden, og hvilke Sædarter der skulde tiende, dernæst, hvor den Tiende, der skulde ydes i Kærven, skulde leveres, ligesom ogsaa, at Tiendetællerne skulde møde paa et bestemt Sted i Sognet, for at Tiendeyderne ikke skulde sinkes i Høsten, og endelig blev det for det tredje slaaet fast, at der skulde finde en Afløsning Sted fra Ydelsen i Kærve til Ydelse i Korn, Tiendeyderne skulde kunne gøre Krav paa at faa en saadan Afløsning foretaget, enten de vare Ejere eller Brugere af Jorden. Det tog en lang Række af Aar, før det blev gennemført, og saa skulde man tro, at der endelig var kommen Ro, men det var der slet ikke. Det var alligevel en betydelig Byrde, og i 1870 kom der da et Forslag frem i det andet Ting ved privat Initiativ om, at Tienden skulde fordeles paa alt Hartkornet. Denne Vej viste sig ikke at være fremkommelig, og i 1872 indbragtes der saa et Forslag om en Tiendeafløsning. Senere er der rettet adskillige Førespørgsler til Regeringen, om den ikke vilde fremkomme med et Forslag i saa Henseende, men der er ikke fremkommet noget Regeringsforslag.

Naar man nu ser, at Kravet om Tiendens Afløsning kom saa stærkt frem i en Periode, som alle ere enige om, var gunstig for Landbruget, er det ikke saa underligt, at dette Spørgsmaal nu rejses og rejses med langt større Kraft end før. Jeg kan ikke se rettere, end der virkelig er Trang til en saadan Afløsning. I 70'erne levede Landbruget væsentlig af Kornsalg, men i Slutningen af 70'erne og i Begyndelsen af 80'erne skete der en fuldstændig Omvæltning i Landbruget, det kunde ikke længere betale sig at sælge Kornet, og man maatte da søge at faa Kornet, Høet og Roerne omsat til Produkter, der vare salgbare paa Verdensmarkedet. Men for at gøre det, maatte man se at faa en Dyrebestand, der kunde tjene som Maskine til at omsætte dette Raamateriale. Det tog baade Tid, Arbejde og Kapital, og